

מאת חזי לסקלי

אז לפחות להפוך את קיומה למעודן ושברירי עד כי אפשר יהיה לטעון, כי היא זו הזקוקה למגע בהונותיו של הרקדן כדי להוכיח את קיומה ולא להיפך.

יוצרי המחול המודרני מתנים אהבים עם המישטח הדומם והמגביל שלא זקוק כלל לאותות האהבה שלהם. המישטח אינו שואף "להתמזג" עם הזרים אחוזי התזוית האלה. שם העצם שאיפה אינו קיים כלל במילונו. למעשה אין הוא זקוק כלל למילון כדי "להיות". השאיפה לעוף החוצה ופנימה הוא מנת חלקם של בני האנוש החסרים את היכולת האמיתית לעשות כן.

לפני מספר שנים צפיתי בהופעה מרתקת של רקדנית וכוריאוגרפית אמריקנית בשם פרקאי, המשתייכת לזרם המחול הפוסט-מודרני. חלק מהריקוד שלה היה מורכב מקפיצות התאבדות, שבהן הוטח גופה אל ריצפת האבן של אולם ההופעות. האח! אמרתי לעצמי, הנה אחת שאיננה נאבקת בכוח המשיכה אלא מצייתת לו! במחשבה שניה גיליתי את התרמית - פרקאי יצאה ללא פגע מפעולות ההתאבדות הקטנות שלה. היא לא ריסקה את אבריה, כפי שניז'ינסקי לא המשיך את מעופו, אלא חזר אל המשטח הארוך.

הקו הנמתח בין המקום הגבוה ביותר שאליו יגיע איקרוס לבין נקודת התרסקותו המבווימת הוא הקו עליו מתנועע המחול הקלאסי והמודרני כאקרובט זקן. מחול אוטופי מושג, בלתי אפשרי, שאני מעלה בדמיוני: רקדן שגופו עטוף במחק, כשכל תנועה שלו מכוונת אך ורק למחיקת הקו היפהפה והפאתטי של איקרוס. אינני מאוהב בפרוזאי כפי שעלול להשתמע מן הכתוב. הפרוזאי בעיני הוא מקצצה גמישה ואמינה אל המטפיזי. האני הרוקד הבודק ינטרל, בסופו של דבר, את האני הרוקד הנרקסיסטי, הכמו בודק, ויכוון אותו אל סוג של תנועה, שישרטט קווי אורך ורוחב מנטאליים במקום אלה הפיזיים. ליד המשתנה של דושן הייתי מציב רקדן משתין ואת איקרוס המרוט הייתי מושיב בגיפ של טרישה בראון ואומר לו: סע אל האופק, שבו מסתמנת תחילתה של תרמית כנה יותר!

הרקדנית והכוריאוגרפית האמריקנית טרישה בראון העלתה בזמנו רעיון לכוריאוגרפיה, שלא בוצעה מעולם - רקדנית לבושה בטוטו תיסע כגי'פ, תעצור, תרד ותחליף צמיג. את הבאלט המכאני הזה הייתי מעדיף לראות בשינוי קל אחד בלבד: הרקדנית לא תהיה לבושה בטוטו, אלא בכגד יומיומי. האלמנט הפרודי, המחאתי, האנרכי יעלם, ומה שיוותר יהיה מחול "READY-MADE", פשוט ומורכב כאחד.

לפני מספר שנים הגשתי למועצה לאמנות של עירית אמסטרדם הצעה לפרוייקט. רקדנית תנסה לרקוד במשך יממה אחת כל תנועה רצונית המתבקשת מפעילותה היומיומית. כשאמרתי לרקוד, לא התכוונתי למתוח, לסגנון, להגזים את תנועת ציחצוח השיניים, בחישת הסוכר בתה, רכיסת החזיה, טריקת שפופרת הטלפון, החיטוט באף, גריבת הגרביים, אלא לעשותם כפי שהם נעשים מדי יום ביומו, כשהפעם נוספת לפעולות החצי מכאניות מודעות מוחלטת. ההנחה (שלא נבדקה) הייתה, שמודעות כזאת תסגנון את תנועת הרקדנית, מבלי שיהיה צורך בלחץ פנימי או חיצוני בצורת פקודה המצווה: "סגנני!"

מן המודעות הראשונית, הטריביאלית, תצמח מודעות מורכבת יותר. התנועה, בדומה למשתנה של מרסל דושן, תנותק מהרקע היומיומי שלה. לאחר הניתוק מן הרקע תנועת התנועה מהפונקציה שהיא ממלאת. תכלית התנועה תהיה תנועה, הבודקת את תכליתה של התנועה, הבודקת את תכלית עצמה. הרקדנית תשתעל לא כדי להיפטר מגירוי בקנה הנשימה שלה, תשב לא כדי לנוח ותלך לא כדי להגיע.

המחול האוטופי, כפי שאני מתאר אותו לעצמי, יתנתק מתסמונת איקרוס, האופינית כל כך למחול הקלאסי והמודרני. המחול הקלאסי מנסה ליצור אשליה של קלילות, המתעלמת כביכול מחוקי הגראביטציה. המישטח עליו אנו נעים כל ימינו. המונע בעדנו מליפול אל תוך תהום בילתי מוכרת, אינסופית, הוא בעיני הקלאסיציסטים בבחינת רע הכרחי, שיש להתכחש לו בנימוס אריסטוקראטי צונן, עד כמה שאפשר. השאיפה היא להינתק מ"קרקע המציאות" וכל המשתמע מצירוף רבי-משמעי זה. ואם לא להינתק ממנה